

הליכות עולם לוי

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

ויקהל פקודי-החודש

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
19:08	18:25	17:33*	י-ם
19:05	18:22	17:31	ת"א
19:06	18:23	17:32	חיפה
19:07	18:24	17:32	ב"ש

* לנותנים 40 דק': 17:13

גדול הנהנה מיגיע כפו

שציותה על יראת שמים, ולא רק זאת שלא מצאנו ציווי אחד על עבודה אלא מתחילת התורה נשמע שהעבודה הינה עונש על האדם, שהקב"ה ברא את האדם בכדי לעשות מצוותיו יתברך, ואולם עם חטא אדם הראשון נתקלל, ונאמר לו ארורה האדמה בעבורך בזעת אפך תאכל לחם, ומבואר שהאדם לא היה צריך לעבוד כלל, וכל מזונותיו היו מצוים לו, ורק עם חטאו נתקלל לעבוד כדי למצוא פרנסתו. נמצא דלא רק שאינו מצוה אלא הוא עונש לאדם. והראיה שלעתיד לבוא לא תהיה מלאכה, וכמו שאמרו רבותינו עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת, ופירש הרמב"ם שהענין הוא שלעתיד לבוא לא יצטרכו לטרוח להשיג פרנסתם, ואם ישנה מצוה לעבוד, הלא שום מצוה לא תתבטל לעתיד לבוא.

ועוד הקדמה אחת קצרה נקדים, שחשובה לנו מאוד להבנת דברי חז"ל בהרבה מקומות, שכאשר אומרים רבותינו על דבר מסוים שהוא גדול מן השני, אין כוונתם לומר שהוא עדיף מכל צד ובחינה, אלא בדרך מסוים הינו עדיף מן השני, עד שיאמרו במפורש שדבר זה עדיף מכל הכיוונים על הדבר השני. ודוגמא לדבר, אמרו רבותינו (ספרי וזאת הברכה יד, במדבר יד כ), על בלעם הרשע שהיה גדול יותר ממשה רבנו, וכאומרם לא קם בישראל כמשה (דברים לד, י), בישראל לא קם אבל באומות העולם קם ומנו בלעם. והנה עיין בספר קדושת לוי (פרשת בלק) שפירש חז"ל כוונת רבותינו ז"ל, לא שהיה בלעם במדרגת משה, אפס כוונתם שהיה במדרגה זה לעומת זה, משה בקדושה ובלעם בקליפה. עכ"ל. ועוד כהנה רבות דוגמאות שגדול בבחינה מסוימת ולא מכל פינה וצד.

ועתה נבוא לבאר מאמר רבותינו, הנה בודאי כשמדברים על מי שנהנה מיגיע כפו מוכרח שהוא גם אדם ירא שמים, שאל"כ הרי דינו לגינתם והוא מורד בה', ומה גדלותו. ועוד שמן המקרא עצמו הוא מוכרח, שהרי בפסוק שלפני כן נאמר אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו, יגיע כפיך וכו', הרי שמדבר על ירא שמים. ולפי מה שהסברנו לעיל, באומרם גדול הנהנה מיגיע כפו, כונתם לבחינה מסוימת, והיינו שבעולם הזה בחינתו גדולה יותר. שהנה בירא שמים נאמר אשריך לבד, והנה פשוט שאי אפשר לומר אשריך על העולם הזה, שהרי בעולם הזה הוא לא נהנה ומה שייך לומר אשריך בעולם הזה. אלא ודאי שאשריך שנאמר עליו הוא לעולם הבא. והנה אצל הנהנה מיגיעו נאמר אשריך וטוב לך, ופירשו רבותינו ואשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב, והיינו שבעולם הזה הוא ודאי מאושר שהרי הוא נהנה מיגיעו ואינו אוכל לחם צר ומים לחץ שאוכל הירא שמים, וכן מאכלו משל עצמו בלא בושא, ולא משל אחרים כשל הירא שמים ומלא בושא. ולכן נאמר לו כאן בעוה"ז אשריך. אבל הרי האדם שעוסק כאן להגדיל פרנסתו בודאי שממעט הוא ממלאכת שמים, הן בלימוד התורה והן בקיום שאר המצוות, ולכן לעולם הבא נאמר לו רק טוב לך שהרי הוא היה ירא שמים, אבל אשריך לעולם הבא לא נאמר בו, שהיא המדרגה הגדולה יותר. ואילו אצל הירא שמים נאמר רק אשריך מפני שהוא עסק רק בעניני העולם הבא, ולכן משכורתו שלימה ומאושרת לעולם הבא, אבל בעוה"ז סבל כאמור. ולכן אמרו רבותינו גדול הנהנה מיגיע כפו יותר ממי שהוא רק ירא שמים, וכונתם לעולם הזה בלבד.

אחים יקרים זכינו להבין דברי חכמינו זכרונם לברכה על אמיתותם, יהי רצון שיהיה יגיענו בתורה ויראת ה' כל היום ונזכה לרב טוב הצפון לצדיקים. אכ"ר.

משה רבנו יורד מהר סיני אחר ארבעים יום שלישיים, מקהיל את כל עדת ישראל ומצוה אותם על מלאכת המשכן ככפרה על חטא העגל, אך קודם לכן מצוה אותם על השבת בזה הלשון: שִׁשַׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָקֵה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבְּתוֹן לָהּ. ויש מרבותינו הראשונים שפירשו שששת ימים תעשה מלאכה מדבר על מלאכת המשכן, שבששת ימי החול אפשר לעשות את מלאכת המשכן בשבת לא, וא"כ כל הפסוק הינו למצוה, חלקו הראשון ללמדנו שמצוה לעסוק במלאכת המשכן ששת ימי החול, וחלקו האחרון ללמדנו שאסור לעסוק במלאכתו ביום השבת. ואולם פשוט הפסוק בא לומר שששת ימים תעשה המלאכה על ידי בני האדם, וביום השביעי ישבתו מן המלאכה, ומלשון התורה ישנם טועים לחשוב שיש מצוה לעבוד שכן כתוב מפורש ששת ימים תעשה מלאכה, ואולם אם כדבריהם היה למוני המצוות למנות מצוה זו מן התרי"ג מצוות, ואילו הם מנו רק את חלקו האחרון שמדבר על שביתת השבת כמצוה, ואילו לחלקו הראשון לא התיחסו כמצוה ולא מנאוה.

והטעם לזה הוא פשוט, שהרי אם נאמר שישנה מצוה לעשות מלאכה והיא נלמדת מן הפסוק ששת ימים תעשה מלאכה, א"כ בני האדם היו צריכים לעשות מלאכה ששה ימים מלאים לילה ויום בלא מנוחה לעולם, בדומה להמשך הפסוק שנאמר בו וביום השביעי תשבות, שמחויב לשבות כל השבת, א"כ בימי החול יעבוד בלא מנוחה, ללא נופשים וחופשות, וכמו כן יעבוד ביום ובלילה עשרים וארבע שעות ללא מנוחה, שהרי על שמירת השבת אנו מצווים יומם ולילה ללא הפסק, ואלו דברים שאין הדעת סובלתם ואין מי שעושה כמותם. ולכן פשוט וברור שאין שום מצוה לעבוד וכל כונת התורה באומרה ששת ימים תעשה מלאכה, היינו שנתנה התורה רשות לעשות מלאכה, וכך כונתה לומר: אם ברצונך לעשות מלאכה תוכל לעשות את מלאכתך בכל ששת ימי החול, אמנם ביום השביעי אסור לעשות מלאכה. וכ"כ בספר אור החיים הקדוש.

ובאמת שהפסוק אינו מדבר בדוקא על מלאכת עבודה שמתפרנס ממנה האדם, שהרי מה שאסרה התורה ביום השבת היא מה שהתירה בששת ימי המעשה, והלא ביום השבת אסורים ל"ט מלאכות שביניהם גם בורר ולש ואופה, וסוחט ומוציא מרשות לרשות ועוד, וכולם מלאכות שבני האדם עושים אותם בכל ששת ימי החול, ועליהם אומרת התורה ששת ימים תעשה מלאכה. וא"כ כולם מקיימים את דברי התורה ששת ימים תעשה מלאכה, שגם מי שאינו עובד לפרנסתו בודאי שעושה מלאכות בימות החול האסורות ביום השבת.

ואמנם אמרו רבותינו (ברכות ח.): גדול הנהנה מיגיע כפו יותר מירא שמים, שלגבי שמים נאמר אשרי איש ירא את ה', ואילו לגבי נהנה מיגיעו נאמר יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, ופירשו רבותינו אשריך בעוה"ז וטוב לך לעוה"ב. והיינו שירא שמים נאמר בו רק אשריך, והנהנה מיגיע כפו נאמר בו גם אשריך וגם טוב לך. ובאמת שכל קורא מאמר זה יתמה, והלא התורה מצוה אותנו פעמים רבות להיות יראי שמים, וכמו שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעימך כי אם ליראה, וכן ויראת מאלוהיך, וכן את ה' אלוקיך תירא, וכן אותו תירא ובו תדבק. ועוד כהנה פסוקים המצוים על יראת ה', והנה באים רבותינו ואומרים לנו שמי שנהנה מיגיעו גדול ממנו, א"כ מדוע לא ציותה התורה על עבודת הכפים ולפחות באותה מידה

מחסות
לוח ניסן
מספר וישיבות
לכתיבת נתיבות וישיבות
077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל

הליכות והלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג.)

הליכות ליום שבת (המשך, סעודת שחרית)

סעודת שחרית קודם השינה כמפורש בדבריו, ובחידושי לב"י הארכתי בזה]. ובאמת שהאגדה מושכת ליבו של אדם לעבוד את ה' ולעסוק בתורה, ואם לא ילמד ביום השבת בפרשה ופירושיה ואגדות חז"ל במדרש רבה ותנחומא וילקוט שמעוני וכיוצא בהם, אימתי ילמד אותם, והלא הם נותנים לאדם טעם של יראת חטא ומלמדים את האדם להיות גבור מלחמה הגובר על יצרו (כמבואר באבות דר"נ פרק כ"ט אות ז).

קצב. כתב הטור (שם): ואם רגיל בשנית הצהרים אל יבטלה כי עונג הוא לו, וכ"פ הרמ"א (שם בהגה). וכתב בשער הכוונות (דף עד ע"ד) וז"ל: ענין השינה ביום שבת כבר נתבאר כי השינה בלילה היא טובה ומוכרת, והשינה בימי החול טובה אל הרשעים ורעה אל הצדיקים, זולתי אם יהיה איזה צדיק גמור גדול שבדורו כו', אבל השינה ביום השבת היא טובה אל הצדיקים, כי אין דבר רע שולט ביום שבת ואין חשש שיפסיד איזה עיבור נשמת איזה צדיק ע"י השינה, ואדרבא אפשר שירויח וימשיך עמו איזה עיבור נשמת צדיק, ולכן נכון הדבר לישן ביום שבת אחר האכילה, וכך היה נוהג מורי ז"ל [דהיינו רבנו האר"י] לישן ביום שבת אחר האכילה שיעור ב' וג' שעות, כי אדרבא זהו מכלל עונג השבת. עכ"ל. וכתב החיד"א בספרו מחזיק ברכה (סי' ר"צ אות ב') שאף אם רגיל שלא לישן בחול יישן בשבת אם עונג הוא לו וכו', ורבים מקיימים מנהג רבינו האר"י זצ"ל בזה, ומה טוב אם יקיימו שאר הנהגותיו ואזהרותיו כי קודש הם. עכ"ל.

קצב. ואמנם בקונטרס אחרון שבמחזיק ברכה (שם אות א') כתב החיד"א: מי שבכל השבוע עוסק בעסקיו אם בעל נפש הוא לא יישן בשבת, וילמוד בתורה כפי ידיעתו, שחיוב מוטל עליו לעסוק בתורה בשבת כמ"ש בירושלמי והביאו מור"ם בהגהה (סי' ר"צ סעי' ב'). ע"כ. וכ"כ בספרו מורה באצבע (סי' ד' אות ק"א) כתב וז"ל: החי יתן אל לבו כי כל השבוע טרוד בעסקיו, ולפחות ביום שבת קודש ילמוד, ולא יוציא כל השבת בטיול ואכילה ושתייה ושינה. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה כי לא נתנו שבתות וימים טובים אלא ללמוד תורה, ומי שאינו מאבד הזמן יש עת לכל. ע"כ. ובספר זכרון משה (למורה"ר משה אזולאי זצ"ל נכד החיד"א), אחר שהביא דברים אלו כתב וז"ל: אמר המאסף וראיתי למור זקני הרב שהיה נוהג שלא לישן בשבת אע"פ שהיה תורתו אומנותו. ע"כ. [ואמנם לא נראה שכונתו לא יישן כלל אפילו בלילה, אלא על מה שמדובר בסי' ר"צ בשנית הצהרים על זה אמר שלא היה ישן, וגם על זה כיוון החיד"א באומרו שבעל נפש לא יישן. ודו"ק]. וכ"כ בקונטרס "שמע טוב" שבסוף ספר מעגל טוב להחיד"א (ליורנו תרל"ט דף כד סוף ע"א וע"ב, וכן בשבחי החיד"א למאיר בנייהו עמ' קפ"ו מס' 7) וז"ל: ועוד אמר לי הרב משה אזולאי שהרב מור זקנו החיד"א ז"ל לא ישן כמה שנים על המיטה אלא על הקנאפי (ספה), דרך עראי בעלמא, ואמר לי שגם ביום השבת לא היה ישן, שהיה אומר שהשינה בשבת הוא דווקא לת"ח הרשומים. עכ"ל. [ומשם נלמד שכמה שנים גם שינת הלילה לא היה ישן על המיטה בין בחול בין בשבת].

קפט. גם בסעודת שחרית יקפיד לשורר שירי שבת על שולחנו, ואפשר שיש להקפיד ביום יותר מבלילה. [וכמו שמצאנו לגבי כבוד שבת, שכבוד היום קודם לכבוד לילה (כמבואר בשו"ע סי' רע"א סעי' ג'), וצריך להרבות בכבוד הסעודה ביום יותר מכבוד הלילה (כמבואר במשנ"ב שם ס"ק ט'), והרי השירה הינה מכלל כבוד ועונג השבת, א"כ צריך לשיר ביום יותר. ואולם בד"כ השירה בלילה הינה יותר, והטעם לכך שיש זמן יותר, ומ"מ לא יקפחו את סעודת היום וירבו בו ג"כ בשירה במידת האפשר]. וכמו יקפיד לומר דברי תורה, וכמו כן יאמר ח' פרקי משניות הבאים, דהיינו מפרק ט' עד ט"ז, ובסדור בית מנוחה (דף ר"ה ע"ב) כתב שמכיון שטוב ללמוד קודם סעודת שחרית (ראה מה שכתבנו בזה בהלכות קע"ו קע"ז), יאמר קודם הסעודה ח' פרקי משניות שבת. [וראה בהליכות לליל שבת (הלכה קס"ה) שם הבאנו כמה לשונות מדברי רבנו האר"י, שמחלק מהם משמע שאינו מוכרח לקרוא דוקא בסעודה, וזה כדברי הבית מנוחה, ומחלק מהלשונות משמע שיקפיד לקרוא בסעודה, אם ח' פרקים או ד' ואפילו פרק אחד בכל סעודה, והעיקר שיעסוק בפרקי שבת בסעודה, וא"כ הכל לפי הענין ואיך שמסדר לאדם].

קצ. כתב הטור (סי' ר"ז) ויכוין להרבות בפירות ומגדים כל היום כדי להשלים מנין מאה ברכות שחסרים בתפלת י"ח. ע"כ. והיינו שבשבת אנו אומרים רק שבע ברכות בתפלת העמידה. [ועיין בב"י סי' מ"ו שם עשה את החשבון בדיוק כמה חסר לנו בשבת, והיאך להשלים אותם]. וכן פסק בשו"ע (סי' ר"צ סעי' א'). [ונהג ממה שכתב הטור להרבות בפירות כל היום, משמע שדין מאה ברכות הוא רק ביום והלילה אינו עולה מן המנין, וכן משמע ממה שהביא דין זה בסעודת היום ולא בסעודת הלילה. אולם מהחשבון שהבי"ע עשה בסי' מ"ו, פשוט שגם הלילה בכלל המאה ברכות, ואולי שבשל כך השמיט בשו"ע את המילים "כל היום" שכתב הטור, ומ"מ הביא דין זה ביום מפני שהלך על סדר הטור, ועוד אפשר לומר מפני שבימים קל יותר להרבות בברכות מאשר בלילה שהוא ישן].

קצא. כתב הב"י (סי' ר"ז) בשם התנחומא: ויקהל משה, בעלי אגדה היו אומרים מתחלת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בה קהילה בראשה אלא פרשה זו בלבד, ולמה, כך אמר הקב"ה למשה רד ועשה לי קהילות גדולות בשבת כדי שילמדו כל הדורות הבאים אחריו להקהיל קהילות בכל שבת להכנס בבתי כנסיות ובתי מדרשות ללמוד בהם תורה לרבים. דבר אחר, אמר להם הקב"ה לישראל אם אתם נקהלים בכל שבת ושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וקורין בתורה ובנביאים מעלה אני עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי. ע"כ. וכתב על זה הב"י: מכאן סמכו בכל תפוצות הגולה להתקבץ בבתי כנסיות לקרות מקרא ולדרוש בדברי אגדה אחר סעודת שחרית. עכ"ל. ומשמע שאחר סעודת שחרית היו חוזרים לבתי הכנסת ולבתי המדרש והיו לומדים בפרשה ובדברי אגדה. [ואולם הב"ח (שם אות ב') כתב בחריפות נגד אלו הדורשים רק באגדות ולא בדינים והלכות וכתב שזה נגד דת תורתנו הקדושה, והמעייין שם יראה שהם שני זמנים שונים, שהב"ח מדבר על דברי הטור שכתב במפורש אחר השינה, ואז באמת צריך לעסוק בדינים והלכות, אולם הב"י מדבר אחר

